

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΚΥΚΚΟΥ ΚΑΙ ΘΗΛΛΥΡΙΑΣ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΠΑΝΙΕΡΩΤΑΤΟΥ
ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗ ΚΥΚΚΟΥ ΚΑΙ ΘΗΛΛΥΡΙΑΣ
ΜΕ ΘΕΜΑ: «*Η ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΤΗΣ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗΣ,
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ ΩΣ ΣΥΝΕΠΕΙΑ ΤΗΣ
ΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΕΙΣΒΟΛΗΣ: ΟΙ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΚΑΙ ΤΟ
ΕΡΓΟ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ ΚΥΚΚΟΥ*»

ΣΤΟ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΜΕ ΘΕΜΑ:
«*1974-2024: Η ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ
ΚΥΠΡΟΥ ΣΤΑ ΚΑΤΕΧΟΜΕΝΑ ΕΝ ΔΙΩΓΜΩι. ΕΝΑΣ
ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ 50 ΧΡΟΝΩΝ ΚΑΤΟΧΗΣ*»
ΣΤΟ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ ΚΥΚΚΟΥ
«*ΑΡΧΑΓΓΕΛΟΣ*»
ΣΤΙΣ 18 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 2024

Μακαριώτατε,
Σεβασμιώτατοι,
Ἐντιμοὶ κύριοι Ὑπουργοί,
Κύριοι Βουλευτές,
Κυρίες καὶ Κύριοι,

Τό 1974, μπροστά στά παγερά καί ἀδιάφορα, ἄν ὄχι καί ἔνοχα μάτια τῶν ἰσχυρῶν τῆς γῆς, συνετελέσθη ἕνα στυγερό ἔγκλημα κατά τῆς ἀνεξαρτησίας καί τῆς ἐδαφικῆς ἀκεραιότητος τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας, πού ὄλοι δῆθεν ἐγγυήθηκαν.

Τό πυρωμένο ἐκεῖνο κυπριακό καλοκαίρι τοῦ μαύρου Ἰουλίου τοῦ 1974, μετατράπηκε, δυστυχῶς, σέ αἱματόβρεκτο ἐφιάλτη.

Τό ἄφρον καί προδοτικό πραξικόπημα τῶν συνταγματαρχῶν τῆς Χούντας τῶν Ἀθηνῶν καί τῶν ἐδῶ ὀργάνων της, πού προηγήθηκε, ἄνοιξε, δυστυχῶς, τήν κερκόπορτα, ἀπό τήν ὁποία ἔμελλε νά διαβοῦν τελικά οἱ βάρβαροι. Καί ἀπό τότε μαύρη καί στυγερή δουλεία ἄπλωσε τήν ἀπαίσια σκιά της, πάνω στά τουρκοκρατούμενα βόρεια ἐδάφη μας.

Στίς 20 Ἰουλίου 1974, πέντε δηλαδή μέρες μετά τό ἐφιαλτικό, ὀλέθριο καί καταστροφικό ἐκεῖνο προδοτικό πραξικόπημα ἐναντίον τοῦ ἐκλελεγμένου, νόμιμου Προέδρου τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας, τοῦ λαοπρόβλητου Ποιμενάρχη καί Ἐθνάρχη Μακαρίου τοῦ Γ', ἐπενέβη ἡ καραδοκούμενη Τουρκία, γιά νά ἀποκαταστήσει, δῆθεν, ὡς ἐγγυήτρια δύναμη, τή συνταγματική τάξη στήν Κυπριακή Δημοκρατία.

Εἰσέβαλε στή Νῆσο αὐτή τῶν Ἀχαιῶν καί τοῦ Ἀποστόλου Βαρνάβα μέ τρόπο βίαιο, βάνουσο, πολυαίμακτο καί φονικό. Ξερριζώνοντας, καίγοντας καί ἀρπάζοντας, θανατώνοντας καί αἰχμαλωτίζοντας, βιάζοντας καί διώχνοντας τόν ἑλληνορθόδοξο γεγενῆ πληθυσμό ἀπό τήν πατρώα γῆ του, τήν αἱματοποτισμένη γῆ τῶν κατεχομένων ἐδαφῶν μας, πού γιά τρεισήμισι χιλιάδες χρόνια, ὅπως καί ὅλη ἡ Κύπρος, ἦταν, εἶναι, καί θά εἶναι γῆ ἀρκαδική, γῆ ἑλληνική καί, κατά τίς δύο τελευταῖες χιλιετίες, καί γῆ ὀρθόδοξη χριστιανική.

Σήμερα, γιά 50 τώρα χρόνια, τό βαρῦ νέφος τῆς συνεχιζόμενης τουρκικῆς κατοχῆς ἐξακολουθεῖ νά σκεπάζει τόν γλυκύ οὐρανό τῆς πατρίδας μας.

Γιά 50 τώρα χρόνια ἡ αἱματοποτισμένη μαρτυρική μας Πατρίδα ἐξακολουθεῖ νά βρίσκεται καρφωμένη πάνω σέ σταυρό ἄφατης ὀδύνης, ἐξ αἰτίας τῆς φρικτῆς δοκιμασίας της ἀπό τήν ἐξανδραποδιστική τῶν τούρκων εἰσβολέων κακουργία τοῦ 1974,

ἀλλά καί ἀπό τήν ἀδυσώπητη ἀκαμψία τῶν ἀνόμων συμφερόντων τῶν μεγάλων τῆς γῆς.

Γιά 50 τώρα χρόνια ὁ κυπριακός λαός παρακολουθεῖ, ἀνήμπορος νά ἀντιδράσει, τήν ἄνομη προσπάθεια τῶν τούρκων εἰσβολέων νά ἀλλοιώσουν τόν δημογραφικό χαρακτήρα τῆς Νήσου μας, μεταφέροντας ἀνεμπόδιστα χιλιάδες ἐποίκους ἀπό τά βάθη τῆς Τουρκικῆς Ἀνατολίας.

Γιά 50 τώρα χρόνια οἱ τραγικές μανάδες καί πατεράδες, οἱ γιοί καί οἱ κόρες καί οἱ λοιποὶ συγγενεῖς, ζοῦν ἀκόμη τό δράμα τῶν ἀγνοουμένων. Ἡ ἀγωνία τους νά μάθουν τί ἀπέγιναν τά ἀγαπημένα τους πρόσωπα, πού χάθηκαν, κατά τή βάρβαρη τουρκική εἰσβολή καί ἔκτοτε ἀγνοοῦνται, γίνεται πόνος βαθύς, πού αὐλακώνει τήν ψυχή, γίνεται μαρτύριο ὀδύνης καί ψυχικοῦ ἄλγους.

Ἀλλά, ποτέ δέν πρέπει νά ξεχνοῦμε καί μιά ἄλλη πτυχή, ἀπό τίς πιό ὀδυνηρές πτυχές, τοῦ κυπριακοῦ δράματος. Δέν πρέπει νά ξεχνοῦμε τή μεθοδικά ἐσκεμμένη καταστροφή τῆς πολιτιστικῆς μας κληρονομιάς στά κατεχόμενα ἐδάφη μας. Σήμερα, 50 χρόνια μετά τό τουρκικό ἐκεῖνο ἀνοσιούργημα τῆς τουρκικῆς ἐπεκτατικῆς βουλμίας, ὁ κυπριακός λαός, μέ αἰμάσσουσα τήν ψυχή καί τήν καρδιά, παρακολουθεῖ τή βδελυρή προσπάθεια τῶν κατακτητῶν νά ἀλλάξουν καί τήν ἑλληνορθόδοξη φυσιολογία τῆς Νήσου μας, καταστρέφοντας ἀνεμπόδιστα καί μεθοδικά, ἀλλά καί μέ μανία, τήν πολιτιστική κληρονομιά τῆς κατεχόμενης Πατρίδας.

Πλήθος ἀρχαιοτήτων, πού εἶχαν συληθεῖ ἀπό μουσεῖα, ἰδιωτικές συλλογές, ἀλλά καί ἀπό λαθραῖες ἀνασκαφές, πῆραν τόν δρόμο γιά τίς ἀγορές τοῦ ἐξωτερικοῦ. Παράλληλα, νεολιθικοὶ οἰκισμοὶ καταστρέφονται καί προϊστορικές πόλεις, ὅπως ἡ σπουδαία καί ξακουστή Ἐγκωμη, ἓνα ἀπό τά σημαντικότερα κέντρα τῆς προϊστορικῆς Κύπρου, πού ἄκμασε ἀπό τόν 14^ο ἕως καί τόν 13^ο αἰώνα π.Χ., ἔχει πλήρως ἐγκαταλειφθεῖ. Τήν ἴδια τύχη ἔχουν καί οἱ βασιλικοὶ τάφοι στήν ἀρχαία πόλη τῆς Σαλαμίνας, τοῦ 8^{ου} π.Χ. αἰώνα, οἱ ὁποῖοι ἔχουν ὑποστῆ μεγάλη φθορά ἐξ αἰτίας τῆς πλήρους ἐγκατάλειψης. Τό ἴδιο δέ καί τά ἐντοιχία ψηφιδωτά στή Σαλαμίνα, τοῦ 3^{ου} καί 4^{ου} αἰώνα, ὑπέστησαν μεγάλη φθορά, πού ὀφείλεται καί στίς προσπάθειες ἀποκόλλησης, ἀλλά καί ἀπό τήν ἐγκατάλειψη.

Ἐκεῖ, ὅμως, ὅπου ἀλύπητα στράφηκε ἡ λυσσασμένη μανία τῶν κατακτητῶν ἦταν τὰ Μοναστήρια καί οἱ Ἐκκλησίες, τά ὁποῖα δέχθηκαν τήν πιό βάνουση καί συστηματική βεβήλωση καί καταστροφή, ὡς τά πιό ἐμφανῆ τεκμήρια τῆς ταυτότητας τοῦ τόπου μας. Περισσότερες ἀπό 550 Ἐκκλησίες καί Μοναστήρια ἔχουν λεηλατηθεῖ ἢ καταστραφεῖ. Πάνω ἀπό πέντε χιλιάδες εἰκόνες ἀγίων καί ἄπειρα ἱερά σκεύη μεγάλης ἀξίας ἔχουν στήν κυριολεξία ἐξαφανιστεῖ.

Ὅσες ἀπό τίς Ἐκκλησίες δέν μετατράπηκαν σέ Ὀθωμανικά Τεμένη, χρησιμοποιήθηκαν καί χρησιμοποιοῦνται καί σήμερα ὡς ποδοσφαιρικές λέσχες, θέατρα, μπάρ, γραφεῖα, ξενῶνες, ἐκθεσιακοί χώροι ἔργων τέχνης, κέντρα ἀναψυχῆς, ξενοδοχεῖα, ὅπως ἡ Ἁγία Ἀναστασία τῆς Λαπήθου, νεκροτομεῖα, καταστήματα, ἀποθηκὲς στρατιωτικοῦ ὑλικοῦ ἢ, ἀκόμη, καί γιά πιό ἐξευτελιστικούς σκοπούς, ὅπως ἀχυρῶνες, ὀρνιθῶνες, στάβλοι ἀλόγων ζῶων, ἀκόμη καί δημόσια ἀποχωρητήρια, ὅπως π.χ. ἔχει γίνει μέ τήν Ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Αὐξεντίου στήν Κώμη-Κεπήρ τῆς Καρπασίας. Δέν πρόπει, ἐπίσης, νά μᾶς διαφεύγει, ὅτι τρία τουλάχιστον Μοναστήρια, τοῦ Ἁγίου Χρυσοστόμου στόν Πενταδάκτυλο, τῆς Ἀχειροποιήτου στόν Καραβᾶ καί τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονα στή Μύρτου, μετατράπηκαν σέ στρατόπεδα τοῦ τουρκικοῦ στρατοῦ.

Πρόπει, ἐπίσης, νά λεχθεῖ, πῶς, ὅταν τά φορητά ἀντικείμενα-εἰκόνες, ἱερά σκεύη, δυσκοπότηρα, σταυροί, εὐαγγέλια, παλαίτυπα χειρόγραφα καί πολλά ἄλλα ἐξαντλήθηκαν, τότε ἄρχισε ἡ ἀποκόλληση τοιχογραφιῶν καί ἐντοιχιῶν ψηφιδωτῶν.

Ἐκατοντάδες τοιχογραφίες καί ψηφιδωτά ἀνυπολόγιστης ἀξίας, πού χρονολογοῦνται ἀπό τόν 6^ο μέχρι καί τόν 15^ο αἰώνα, ἔχουν ἀποτοιχισθεῖ ἀπό τούρκους ἀρχαιοκάπηλους καί πουλήθηκαν παράνομα σέ συλλέκτες ἀνά τήν οἰκουμένη. Θυμηθεῖτε τά ψηφιδωτά τοῦ 6^{ου} αἰώνα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κανακαριᾶς.

Θυμηθεῖτε τίς τοιχογραφίες τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Θεμωνιανοῦ, τοῦ 13^{ου} αἰώνα, τῆς ὁποίας οἱ τοιχογραφίες ἀποτοιχίστηκαν καί βρέθηκαν τό 1983 στό διαμέρισμα τοῦ τούρκου ἀρχαιοκάπηλου Ἄϊντίν Ντίκμεν (Aydin Dikmen) στό Μόναχο τῆς Γερμανίας.

Θυμηθείτε τίς λατρευτικές εικόνες τοῦ Ἁγίου Χρυσοστόμου στόν Κουτσοβέντη.

Θυμηθείτε τή Μονή τοῦ Ἀντιφωνητῆ, στό χωριό Καλογραία τῆς Ἐπαρχίας Κερύνειας, πού όλόκληρη ἦταν άγιογραφημένη μέ έξαίρετες τοιχογραφίες τοῦ 12^{ου} καί 15^{ου} αἰώνα.

Θυμηθείτε τήν Ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Προκοπίου τοῦ 11^{ου} αἰώνα, στό χωριό Σύγκραση τῆς ἔπαρχίας Ἀμμοχώστου.

Θυμηθείτε ὅλα αὐτά, πού ἔχουν λεηλατηθεῖ ἀπό τούρκους λαθρέμπορους καί βρέθηκαν στίς παράνομες άγορές τῆς Εὐρώπης, τῆς Ἀμερικῆς, ἀκόμη καί τῆς μακρινῆς Ἄπω Ἀνατολῆς, ὅπου ἔντοπίστηκε στήν Ὀζάκα τῆς Ἰαπωνίας τό βημόθυρο τοῦ Ἁγίου Ἀναστασίου τῆς Περιστερωνοπηγῆς Ἀμμοχώστου.

Σήμερα, λοιπόν, στήν ἡμικατεχόμενη ἀπό τά τουρκικά στρατεύματα Κύπρο ἡ πολιτιστική κληρονομιά βάνουσα καταστρέφεται. Μετά τήν τουρκική εἰσβολή τό 1974, τή βίαη ἐκδίωξη τῶν Ἑλλήνων, τήν κατοχή, τόν ἐποικισμό καί τήν ἀλλοίωση τῆς δημογραφικῆς πραγματικότητας τῆς Νήσου, ἦλθε καί ἡ καταστροφή, ἡ βεβήλωση καί ἡ ληστρική ἐκμετάλλευση τῶν προγονικῶν πολιτιστικῶν θησαυρῶν τοῦ κυπριακοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Τό κατεχόμενο σήμερα ἀπό τά τουρκικά στρατεύματα τμήμα τῆς Κύπρου ἔχει σέ μεγάλο βαθμό ἐκκαθαριστεῖ ἀπό τήν ἔθνική καί θρησκευτική κληρονομιά του, ἔχει δηλαδή ἐκκαθαριστεῖ ἀπό τά κύρια ὀρατά νήματα τῆς ἱστορίας καί τοῦ πολιτισμοῦ του, ἀκριβῶς, ὅπως ἔχει ἐκκαθαριστεῖ ἀπό τόν γηγενῆ πληθυσμό του. Οὔτε καί αὐτοί οἱ ἱεροί χῶροι, ὅπου ἀναπαύονται οἱ νεκροί στά κατεχόμενα ἐδάφη, τά κοιμητήρια δηλαδή, δέν εἶχαν καλύτερη τύχη, ἀφοῦ πολλά ἀπό αὐτά βεβηλώθηκαν καί καταστράφηκαν. Τό κατοχικό καθεστῶς, ἀπό τό 1974 μέχρι σήμερα, ἐργάζεται μεθοδικά νά ἔξαφανίσει ἀπό τήν κατεχόμενη Κύπρο, ὀτιδήποτε ἀπό τό ἑλληνικό καί χριστιανικό παρελθόν της. Ἔτσι, στό πλαίσιο αὐτό ἀντικατέστησε καί ὄλες τίς ἑλληνικές ὀνομασίες περιοχῶν, πόλεων, χωριῶν καί δρόμων μέ τουρκικές ὀνομασίες. Πρέπει δέ νά τονισθεῖ, ὅτι ἡ ἀλλαγῆ τῶν τοπωνυμίων ἔγινε, κατά παράβαση τοῦ διεθνοῦς δικαίου καί τῶν ψηφισμάτων τοῦ Ο.Η.Ε. γιά τήν Κύπρο. Ἔγινε, κατά παράβαση τοῦ ψηφίσματος 16 τῆς 3^{ης} Διεθνοῦς Διάσκεψης τοῦ Ὀργανισμοῦ Ἠνωμένων Ἐθνῶν, γιά τήν τυποποίηση γεωγραφικῶν ὀνομάτων.

Εὐλογα, ὅμως, διερωτᾶται κανείς. Γιατί αὐτή ἡ λυσώδης μανία τῶν εἰσβολέων νά καταστρέψουν, εἰ δυνατόν, ὀλοκληρωτικά τήν πολιτιστική κληρονομιά τῶν κατεχομένων ἐδαφῶν μας; Μιά πράξη, πού δέν ἀποτολμήθηκε οὔτε κατά τή διάρκεια τῶν μακρῶν αἰώνων τῆς Ὀθωμανικῆς κυριαρχίας; Γιατί αὐτή ἡ προσπάθεια ἀλλοίωσης τῆς πολιτιστικῆς φυσιογνωμίας τῆς Κύπρου; Ἡ ἀπάντηση, βεβαίως, εἶναι ἀπλή. Τά μνημεῖα τοῦ πολιτισμοῦ καί οἱ προγονικοί πολιτιστικοί θησαυροί δέν λειτουργοῦν μόνο ὡς ἔργα τέχνης. Λειτουργοῦν καί ὡς ἐκπρόσωποι ἑνός ὀλοκληρου πολιτισμοῦ. Μέσα τους κλείνεται ὅλο τό νόημα τοῦ ἀνεπανάληπτου πολιτισμοῦ ἑνός λαοῦ. Εἶναι καί ἡ φιλοσοφία του, εἶναι καί ἡ ἱστορία του, εἶναι καί ἡ παράδοσή του, εἶναι καί ἡ γλώσσα του, εἶναι καί οἱ ἀγῶνες αὐτοῦ τοῦ λαοῦ. Ἐπομένως, ἡ παράδοση ἑνός λαοῦ, ἡ πολιτιστική του κληρονομιά ἀποτελεῖ ἀπόδειξη τῆς ἐθνικῆς ταυτότητάς του. Ἐπρεπε, λοιπόν, νά καταστραφοῦν καί ἡ ἐθνική καί ἡ θρησκευτική κληρονομιά μας στήν κατεχόμενη γῆ μας, γιατί ὅλα αὐτά εἶναι ἀψευδεῖς μάρτυρες τῆς μακραίωνης παρουσίας τοῦ Ἑλληνισμοῦ στήν κατεχόμενη καί σέ ὅλη τήν Κύπρο. Ἐπρεπε νά καταστραφουν τά μνημεῖα τοῦ πολιτισμοῦ μας καί νά ἐξαφανισθοῦν οἱ προγονικοί πολιτιστικοί θησαυροί μας, γιατί αὐτά ἀποδεικνύουν τή μακραίωνα ἑλληνορθόδοξη πολιτιστική ταυτότητα τῶν σκλαβωμένων ἐδαφῶν μας καί ὅλης τῆς Νήσου μας καί, ταυτόχρονα, εἶναι μιά ζωντανή μαρτυρία τῆς πολιτιστικῆς ἐνότητας, ἡ ὁποία ὑπάρχει στόν εὐρύτερο ἑλληνικό χῶρο, τοῦ ὁποίου ἀναπόσπαστο μέρος εἶναι καί ἡ Κύπρος ἡ Ἀρκαδική.

Δεδομένων ὅλων αὐτῶν, ἡ θεματική τοῦ παρόντος Συνεδρίου, πού συμπεριλαμβάνει κορυφαίους πνευματικούς ἀνθρώπους, κληρικούς καί λαϊκούς, καί τήν ἔναρξη τῶν ἐργασιῶν τοῦ ὁποίου θά κηρύξουμε σέ λίγο, δέν θά μποροῦσε νά εἶναι ἄλλη ἀπό τό χρονίζον ἐθνικό πρόβλημα τῆς ἰδιαίτερῆς μας Πατρίδας. Ἰδιαίτερα, ὅμως, θά ἐστιάσει στήν καταστροφή τῆς πολιτιστικῆς μας κληρονομιάς, πού γιά 50 τώρα χρόνια ἀπροκάλυπτα συντελεῖται ἀπό τίς τουρκικές δυνάμεις κατοχῆς στήν κατεχόμενη μας Νήσο. Ἐνα γεγονός, πού προκαλεῖ ὀδύνη καί ἀγανάκτηση σέ κάθε ὑγιῶς σκεπτόμενο ἄνθρωπο.

Στό Συνέδριο αυτό, έγκριτοι έπιστήμονες εισηγητές, κληρικοί καί λαϊκοί, θά καταθέσουν τίς άπόψεις καί τίς θέσεις τους, γιά τή συντελούμενη πολιτιστική καταστροφή στήν κατεχόμενη μας γή, καί θά προσπαθήσουν νά αναδείξουν τό μέγεθος του προβλήματος σέ όλες τίς διαστάσεις του.

Είμαι τό Συνέδριο αυτό μιά έκφραση άγωνίας γιά τά πολιτιστικά μνημεία, πού καταστρέφονται, καί γιά τούς προγονικούς πολιτιστικούς θησαυρούς μας, πού λαφυραγωγούνται, καί, έτσι, πτωχεύει όχι μόνο ό δικός μας, αλλά καί ό παγκόσμιος πολιτισμός, άφοϋ, όπως τονίζεται στό προοίμιο τής Συνθήκης τής Χάγης του 1954, γιά τήν προστασία τής πολιτιστικής κληρονομιάς, σέ περίπτωση ένοπλης σύρραξης: «Η καταστροφή τής πολιτιστικής κληρονομιάς, όποιουδήποτε λαού, σημαίνει τήν καταστροφή τής πολιτιστικής κληρονομιάς όλόκληρης τής ανθρωπότητας».

Είμαι βέβαιος, ότι μέσα από γόνιμο διάλογο καί ενδιαφέρουσες συζητήσεις, πού θά αναπτυχθούν, κατά τή διάρκεια των έργασιών του Συνεδρίου από τούς ύψηλοϋ κύρους έπιστήμονες, θά έξαχθούν χρήσιμα συμπεράσματα στήν κοινή προσπάθεια ανακοπής τής συντελούμενης πολιτιστικής γενοκτονίας στήν κατεχόμενη μας Πατρίδα. Τά πορίσματα του Συνεδρίου αυτού πρέπει νά γίνουν σέ όλους γνωστά, καί στήν Εϋρώπη καί στήν Άμερική καί σέ όλο τον κόσμο. Πρέπει όλοι μας νά αναλάβουμε εκστρατεία διαφώτισης μέ δημοσιεύματα σέ διεθνή περιοδικά, μέ προβολές ντοκουμέντων, μέ τηλεοπτικές συνεντεύξεις, μέ κάθε μέσο πού διαθέτουμε. Ο κόσμος άπανταχοϋ τής γής πρέπει νά πληροφορηθεϊ, ότι τό κυπριακό πρόβλημα, είναι μέν πρόβλημα εισβολής καί κατοχής, είναι πρόβλημα καταπάτησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, είναι πρόβλημα έποικισμού καί δημογραφικής αλλοίωσης, αλλά είναι καί έγκλημα άποτρόπαιο βίαιης καταστροφής τής πολιτιστικής μας κληρονομιάς, μιās πολιτιστικής κληρονομιάς, πού γιά 50 τώρα χρόνια έξακολουθεϊ νά λεηλατείται καί νά καταστρέφεται από τούς Τούρκους κατακτητές.

Στό σημείο αυτό νά μου έπιτρέψετε νά τονίσω, ότι μέσα στά πλαίσια αυτά ή Ίερά Μονή Κύκκου έξεδήλωσε έμπρακτα τό ενδιαφέρον της, γιά τήν τύχη τής πολιτιστικής μας κληρονομιάς καί ιδιαίτερα γιά τήν τύχη τής θρησκευτικής στίς κατεχόμενες περιοχές.

Μετά τήν ἄρση τῶν ἀπαγορευτικῶν μέτρων διέλευσης στά κατεχόμενα ἐδάφη μας, τό 2003, τό Μουσείο τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Κύκκου ἐνέταξε στά ἐρευνητικά του προγράμματα τήν πρώτη συστηματική καί ἐπιστημονική συγκέντρωση πληροφοριῶν γιά τούς κατεχόμενους χριστιανικούς Ναούς καί Μοναστήρια μας. Πρός τοῦτο συγκροτήθηκε, τῇ εἰσηγήσει τοῦ Διευθυντῆ τοῦ ἐν λόγῳ Μουσείου, Στυλιανοῦ Περγίκη, ομάδα εἰδικῶν ἐπιστημόνων, οἱ ὅποιοι, μέ καθημερινές ὀργανωμένες ἐπισκέψεις στά κατεχόμενα, προχώρησαν στή φωτογραφική καί ἀρχιτεκτονική ἀποτύπωση ὄλων σχεδόν τῶν χριστιανικῶν μνημείων, ἐκτός ἀπό 50 περίπου παρεκκλησιῶν, πού βρίσκονται μέσα στά τουρκικά στρατόπεδα καί ἡ πρόσβαση ἐκεῖ ἦταν ἀπαγορευτική ἀπό τά τουρκικά στρατεύματα.

Μετά τήν ὀλοκλήρωση τῆς φωτογραφικῆς καί ἀρχιτεκτονικῆς ἀποτύπωσης, ἡ Ἱερά Μονή Κύκκου προχώρησε στήν παρουσίαση τῶν κατεστραμμένων, συλημένων καί βεβηλωμένων χριστιανικῶν μνημείων, μέ τή διοργάνωση Φωτογραφικῶν Ἐκθέσεων, τόσο στήν Κύπρο, ὅσο καί στό ἐξωτερικό, καί ἰδιαίτερα στόν ἑλλαδικό χῶρο, μέ σκοπό τήν παρουσίαση, τόσο στό εὐρύ κοινό, ὅσο καί στήν ἐπιστημονική κοινότητα, τοῦ μεγέθους τῆς καταστροφῆς, πού ὑπέστη καί ἐξακολουθεῖ νά ὑφίσταται ἡ πολιτιστική κληρονομιά τῆς κατεχόμενης Κύπρου.

Ἡ Ἱερά Μονή Κύκκου, θέλοντας νά ἀξιοποιήσει τό συσσωρευθέν ὑλικό ἀπό τή φωτογραφική καί ἀρχιτεκτονική ἀποτύπωση, ἀνέθεσε στόν Διευθυντή τοῦ Παγκοσμίου Βήματος Θρησκευτῶν καί Πολιτισμῶν Ἱερᾶς Μονῆς Κύκκου, Δρα Χαράλαμπο Χοτζάκογλου, τήν ἐτοιμασία καί ἔκδοση εἰδικοῦ Βιβλίου-Λευκάματος, πού θά λειτουργοῦσε ὡς ἀψευδές τεκμήριο τῆς ἔνοχης τουρκικῆς προσπάθειας ἀλλοίωσης τοῦ πολιτιστικοῦ προσώπου τῆς Κύπρου.

Τό βιβλίο ἐκδόθηκε τό 2009 καί τιτλοφορεῖται: «Τά Θρησκευτικά Μνημεῖα στήν Τουρκοκρατούμενη Κύπρο. Ὅψεις καί πράξεις μιᾶς συνεχιζόμενης καταστροφῆς». Εἶναι πεντάγλωσσο, ἀφοῦ, ἐκτός ἀπό τά ἑλληνικά, ἔχει μεταφρασθεῖ καί στά ἀγγλικά, γαλλικά, γερμανικά καί ἰταλικά, καί διανεμήθηκε καί ἐξακολουθεῖ νά διανέμεται σέ ἑλληνικούς καί διεθνῆς κύκλους, σέ προσωπικότητες τῶν γραμμάτων, τῶν τεχνῶν, τοῦ πολιτισμοῦ καί

τῆς πολιτικῆς. Ἰδιαίτερα, ὅμως, πρέπει νά τονισθεῖ, ὅτι, κατόπιν προσκλήσεως, ἐπισκεφθήκαμε προσωπικά τό Εὐρωπαϊκό Κοινοβούλιο καί ἀφοῦ παρουσιάσαμε, σέ εἰδική αἴθουσα τοῦ Κοινοβουλίου τή φωτογραφική ἔκθεση τῶν συλημένων καί κατεστραμμένων χριστιανικῶν μνημείων τῆς κατεχόμενης Κύπρου, διενείμαμε «ἰδίαις χερσίν» εἰς ἕνα ἕκαστον τῶν εὐρωβουλευτῶν ἀπό ἕνα τόμο τοῦ εἰρημένου βιβλίου. Σκοπός τῆς πεντάγλωσσης αὐτῆς ἐκδόσεως: «Τά Θρησκευτικά Μνημεῖα στήν Τουρκοκρατούμενη Κύπρο. Ὅψεις καί πράξεις μιᾶς συνεχιζόμενης καταστροφῆς», ἦταν καί εἶναι ἡ προβολή στή διεθνή κοινή γνώμη τοῦ μεγέθους τῆς λεηλασίας καί καταστροφῆς τῶν χριστιανικῶν μνημείων τῆς κατεχόμενης Κύπρου.

Τό βιβλίο αὐτό στόχευε καί στοχεύει στό νά κάνει ἀντιληπτό τό μέγεθος τοῦ ἐγκλήματος σέ βάρος τῆς ἑλληνοχριστιανικῆς κυπριακῆς πολιτιστικῆς κληρονομιάς καί, ἔτσι, νά κινητοποιήσει τή διεθνή κοινότητα, γιά τή διάσωση τῶν πολιτιστικῶν μας Μνημείων.

Τό βιβλίο αὐτό τεκμηρίωσε καί ἐνίσχυσε ἐπιχειρήματα, πού ἀφοροῦν στήν ἐσκεμμένη καταστροφή τῶν θρησκευτικῶν Μνημείων, ἀλλά καί στήν ἀρχαιοκαπηλία, τίς κλοπές καί τήν παράνομη ἐμπορία προγονικῶν πολιτιστικῶν θησαυρῶν. Πέραν, ὅμως, ὅλων αὐτῶν, πρέπει νά τονισθεῖ, ὅτι εἰκόνες καί ἄλλα ἐκκλησιαστικά κειμήλια ἐξαγοράστηκαν ἀπό τήν Ἱερά Μονή Κύκκου καί ἐπιστράφηκαν στήν Ἐκκλησία τῆς Κύπρου. Ἐνδεικτικά καί μόνον ἀναφέρουμε τίς πιό κάτω ἀγορές: 1) Μίαν εἰκόνα τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου τοῦ 16^{ου} αἰῶνα, ἀπό τό Παλαιόσοφο τῆς Κερύνειας. 2) Μιά δεσποτική εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ καί τῆς Παναγίας, ἀπό τή Μονή τοῦ Ἀντιφωνητῆ. 3) Δύο μεγάλες εἰκόνες τοῦ Χριστοῦ καί τῆς Παναγίας μαζί μέ τόν Ἰωάννη τόν Πρόδρομο τοῦ 1620 μ.Χ., ἀπό τόν ἱερό ναό Ἀγίου Ἰακώβου Τρικώμου. 4) Τό ἀρχικό κάλυμμα τῆς ἐφέστιας εἰκόνας τῆς Παναγίας τῆς Λύσης. 5) Μίαν εἰκόνα τοῦ Σεργίου καί Βάκχου τοῦ 17^{ου} αἰῶνα ἀπό τό χωριό Ἅγιος Σέργιος Ἀμμοχώστου. 6) Ἐνα ἀργυρο-ἐπίχρυσο εὐαγγέλιο τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς καί πλῆθος ἄλλων λατρευτικῶν ἀντικειμένων.

Δέν πρέπει τέλος, νά παραλείψουμε νά τονίσουμε, ὅτι σήμερα τό Μουσεῖο τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Κύκκου, μετά τήν ἀποπεράτωση τῆς φωτογραφικῆς καί ἀρχιτεκτονικῆς ἀποτύπωσης τῶν κατεχομένων

χριστιανικῶν Μνημείων, διαθέτει ἀρχεῖο μέ περίπου 20.000 ἔγχρωμες φωτογραφίες, συγκρητικό φωτογραφικό ὑλικό τῶν Μνημείων πρό τῆς εἰσβολῆς τοῦ 1974 καί μετά ἀπό αὐτή. Διαθέτει καί δελτία καταγραφῆς τῶν ἐπισκεφθέντων χριστιανικῶν Μνημείων.

Βέβαια, παρουσιάζοντας τίς πρωτοβουλίες καί τό ἔργο τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Κύκκου, γιά τή διάσωση τῆς πολιτιστικῆς μας κληρονομιάς στήν τουρκοκρατούμενη βόρεια Κύπρο, δέν διεκδικοῦμε τήν ἀποκλειστικότητα. Γιατί κάτι τέτοιο θά ἦταν ὑπερφίαλο καί ἄδικο. Ἀντίθετα, τόσο ἡ Ἐκκλησία τῆς Κύπρου, ὅσο καί ἡ Πολιτεία κατέβαλαν καί συνεχίζουν νά καταβάλλουν μεγάλες προσπάθειες γιά τόν τερματισμό αὐτοῦ τοῦ ἐγκλήματος. Ὁ ἀγώνας, γιά τόν ἐντοπισμό καί ἐπαναπατρισμό κυπριακῶν πολιτιστικῶν θησαυρῶν, ἀπασχολεῖ συνέχεια τόσο τήν Ἐκκλησία, ὅσο καί τό Τμήμα Ἀρχαιοτήτων. Ἀλλά καί ἰδιῶτες, μέ φωτεινό παράδειγμα τήν κυρία Τασοῦλα Λ. Γεωργίου Χατζηττοφῆ, Ἐπίτιμη Πρόξενο τῆς Κύπρου στή Χάγη, ἡ ὁποία γιά τίς ὑψηλές ὑπηρεσίες της ἔχει βραβευθεῖ ἀπό τήν Ἱερά Ἀρχιεπισκοπή Κύπρου, ἐπί Ἀρχιεπισκόπου Χρυσοστόμου τοῦ Α΄. Ἡ κα Τασοῦλα Χατζηττοφῆ, ὅπως καί ἄλλοι ἰδιῶτες, κινητοποιήθηκαν γιά τόν ἐπαναπατρισμό πολλῶν ἀντικειμένων, πού ἐμφανίζονταν καί ἀκόμη ἐμφανίζονται σέ παράνομες ἀγορές τοῦ ἐξωτερικοῦ καί σέ δημοπρασίες διεθνῶν οἰκῶν.

Καί πρέπει νά ἐπισημανθεῖ, ὅτι οἱ συντονισμένες αὐτές προσπάθειες Ἐκκλησίας καί Πολιτείας εἶχαν, σέ μερικές περιπτώσεις, πολύ εὐχάριστα ἀποτελέσματα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα, ἡ ὑπόθεση τῶν ψηφιδωτῶν τῆς Παναγίας τῆς Κανακαριάς, ὅπου δικαιώθηκε ὁ ἀγώνας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου καί τοῦ Τμήματος Ἀρχαιοτήτων ἐνώπιον τῆς ἀμερικανικῆς δικαιοσύνης. Ἀλλά καί ἡ διευθέτηση, πού ἐπιτεύχθηκε μεταξύ τοῦ Ἰδρύματος Μενίλ τοῦ Τέξας καί τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Κύπρου, καί ἀφορᾷ στίς τοιχογραφίες τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Θεμωνιανοῦ πλησίον τῆς Κωμόπολης τῆς Λύσης.

Μακαριώτατε,
Κυρίες καί Κύριοι,

Εἶναι ἀλήθεια, ὅτι, μετὰ τὴν εἴσοδο τῆς Πατρίδας μας στὴν Εὐρωπαϊκὴ Ἑνωση, τὸ 2004, τὸ Συμβούλιο τῆς Εὐρώπης διόρισε ἐμπειρογνώμονες, οἱ ὅποιοι ἐπισκέφθηκαν τὰ κατεχόμενα Μνημεῖα, καὶ ἀφοῦ ἐπεσήμαναν τὸ μέγεθος τῆς καταστροφῆς, ἔκρυσαν τὸν κώδωνα τοῦ κινδύνου γιὰ τὴν ἄμεση ἀναστήλωση καὶ συντήρηση τῶν ὑπὸ κατάρρευση Μνημείων. Τὸ γεγονός αὐτὸ συνέτεινε στὴ σύσταση μικτῆς Ἐπιτροπῆς Ἑλληνοκυπρίων καὶ Τουρκοκυπρίων, γιὰ τὴν ἀναστήλωση ἢ καὶ συντήρηση τῶν Μνημείων, πού κινδύνευαν μέ κατάρρευση καὶ ἐξαφάνιση. Πράγματι ἕνας σοβαρὸς ἀριθμὸς θρησκευτικῶν Μνημείων ἀναστηλώθηκαν ἐκατέρωθεν. Ἀλλὰ ὁ ἀριθμὸς αὐτὸς εἶναι σταγὸνα στὸν ὠκεανὸ σέ σύγκριση μέ τίς ἑκατοντάδες πολιτιστικῶν Μνημείων, πού ἴστανται ἐκεῖ τραυματισμένα καὶ ἡμιθανῆ, γιὰ νὰ ἐγκαλοῦν τοὺς ληστές πού τὰ τραυμάτισαν.

Τὰ τραυματισμένα καὶ ἀκρωτηριασμένα αὐτὰ Μνημεῖα εἶναι τὰ κάτοπτρα τοῦ πολιτισμοῦ μας καὶ ὁ ὑπομνηματισμὸς τῆς ἱστορίας μας, καὶ θὰ ἴστανται ἐκεῖ στὰ σκλαβωμένα ἐδάφη μας, γιὰ νὰ διακηρύττουν μέσα στοὺς αἰῶνες τὸν μυσερὸ ἀμοραλισμὸ τῶν κατακτητῶν καὶ τὴ μικροψυχία καὶ ἀβελτηρία, τὴν ψυχικὴ νέφωση καὶ πνευματικὴ τύφλωση τῶν ἰσχυρῶν τοῦ κόσμου τούτου, πού γιὰ 50 τώρα χρόνια παραμένουν ἔνοχα σιωπηλοὶ καὶ ἐκνευριστικὰ ἀδιάφοροι.

Συγχαίρω τοὺς ἐμπνευστές καὶ διοργανωτές τοῦ Συνεδρίου αὐτοῦ, καὶ ἰδιαίτερα τὸν Γενικὸ Διευθυντὴ τοῦ Παγκοσμίου Βήματος Θρησκευτῶν καὶ Πολιτισμῶν Ἱερῶς Μονῆς Κύκκου κ. Χαράλαμπος Χοτζάκογλου, γιατί αὐτὸς εἶναι ὁ κύριος ἐμπνευστὴς καὶ διοργανωτὴς καὶ ἐμψυχωτὴς τοῦ Συνεδρίου αὐτοῦ.

Εὐχομαι τὸ Συνέδριο αὐτὸ νὰ εἶναι ἐπιτυχὲς στοὺς στόχους του καὶ ἐπιδαψιλεύω σέ ὅλους, ὀργανωτές, συνέδρους καὶ συμμετέχοντες πλούσιες τίς εὐλογίες τοῦ Κυρίου.